

Språk, kultur og rettigheter

Lærebøker for Mbya Guarani, Ava Guarani og Ache

Det å ta vare på en kultur er ikke så enkelt når livsvilkårene er blitt så dramatisk endret som situasjonen er for Mbya og Ache-indianerne. Fra å leve i pakt med naturen og levere videre i muntlig fortellertradisjon, ble de brutalt kastet inn i en tilværelse der rammene rundt formidlingen var borte. Uten skriftlige nedtegnelser og uten lærebøker på sitt eget språk, står de i fare for å miste sin kultur og dermed sin identitet.

Medlemmer i prosjektstyret for lærebokprosjektet

Prosjektet "Lærebøker for Mbya Guarani og Ache" hadde som formål å avhjelpe denne situasjonen ved å produsere følgende:

- * 20 bøker med fortellinger fra indianernes kultur
- * 2 ordbøker (Mbya og Ache)
- * 1 grammatikk (Ache)
- CD med etnisk musikk for Mbya og Ache-indianere.

I tillegg skulle det arrangeres

- * 3 samlinger hvor bøkene skulle presenteres og hvor bevisstheten om egen kultur ville bli vektlagt.
- * 8 seminarer for Mbya-lærere hvor det ville bli gitt veiledning i å bruke bøkene i undervisningen.
- * Samlinger for studenter og andre med ILO-konvensjonen og urfolks rettigheter som tema.

Dertil ble det planlagt å opprette en **databank for innsamlet materiale**. Det forelå også planer for **videreutdanning av prosjektarbeiderne** og for videre bearbeiding av det materialet som var blitt samlet inn.

Lærebokprosjektet startet i 2006 og har altså drevet på i noen år. Et prosjektstyre bestående av indianere har hatt hånd om den praktiske gjennomføringen. Andre lokale samarbeidspartnere har vært på universitetsnivå. Det samarbeides også jevnlig med undervisningsdepartementet. I løpet av prosjektperioden er kursen justert litt. Etter råd fra språkekspertene er produksjonen av Ache-bøker foreløpig stanset. Innslaget av norsk personell har i løpet av perioden blitt redusert - med den følge at indianerne selv har overtatt mer av ansvaret. Men i hovedsak er planene i ferd med å gjennomføres.

Lærebokprosjektet har avholdt flere seminarer om ILO-konvensjonen og rettigheter. Disse seminarene er også blitt godkjent som poenggivende på universitetet, og deltakerne fikk i etterkant et kursbevis undertegnet av lokal partner og undervisningsdepartementet. Fokuset på urfolks rettigheter er blitt styrket underveis i prosjektperioden. Selve konvensjonen er blitt gjen-

nomgått, og den er også blitt oversatt til Mbya-guarani. Tilbakemeldinger fra deltakerne går ut på at de tidligere ikke hadde kjent til konvensjonen eller det faktum at Paraguay hadde undertegnet denne. Endringer i struktur og tenkning hos indianerne tyder på at arbeidet med urfolksevalueringen er på riktig spor.

At prosjektet var deres eget og viktig i bestrebelsene på å bevare kultur og språk, kom tydelig fram. Uttalelser gav tydelig uttrykk for sterkt lokalt eierskap. Samtidig ble det gitt uttrykk for et klart ønske om at prosjektet skulle videreføres for at materialet skulle tilrettelgges for bruk i indianernes skoler. Det var allerede innledet kontakt med undervisningsdepartementet for å få disse bøkene inn i pensumet. Det forelå også planer for kursopplegg for lærerne i hvordan de skulle bruke bøkene.

En viktig prosess er i gang, og hovedutfordringen blir å fortsette og å fullføre det gode arbeidet som er begynt.

Kristian Larsen og Eli Bjørnebråten fikk god kontakt med barna hos indianerne. På bildet til høyre ser vi en tapir.

Skole- og organisasjonsutvikling

“Integrert skole- og organisasjonsutviklingsprosjekt blant guarani/ache-indianerne”

For at en ønsket utvikling skal skje i indianerbefolkningen i Paraguay, må det jobbes langsiktig og på flere måter samtidig. Resultater viser seg gradvis i form av et lokalsamfunn med innbyggere som er ansvarlige aktører med grep om sin egen tilværelse.

Kristian og Eli sammen med et av prosjektstyrene

Bevisstgjøring av rettigheter

I dette prosjektet har man arbeidet med å bevisstgjøre befolkningen om urfolks rettigheter. Som en frukt av arbeidet ser man at flere ressurspersoner i indianerbefolkningen nå fremstår med reflekterte holdninger og tanker omkring sin egen situasjon og livsvilkår.

Øket bevissthet omkring viktigheten av å ta vare på egen kultur og identitet

En annen side ved rettighetsarbeidet er å øke bevisstheten om hvor viktig det er å ta vare på sin kultur og identitet. Siden livsstilen er blitt så forandret for disse menneskene, har det vist seg å være vanskelig å formidle kulturarven til nye generasjoner. Det som tidligere var en naturlig del av hverdag og fest, blir lett borte når de naturlige rammene forsvinner. Det må derfor skapes nye rammer, nye fora hvor kulturformidling kan skje. Som i resten av den moderne verden, må det også her satses på skolen som en arena for kulturformidling.

Medisinmannen med sine smykker representerer den kulturen som indianerne vil ta vare på. Foreldre vil formidle språk og kultur til barna, som også nyter goder som ny skolebygning, gode lærere og friskt vann i springen.

Bygge skolebygg og utdanne dyktige lærere

Et av målene med prosjektet var å bygge 3 skoler i koloniene. Dette er en videreføring av tidligere tiltak som har vist seg fruktbare også ut over det skolefaglige. Skolene har hatt foreldrekomiteer som har stått for vedlikehold og bestemt hva skolebygningen skulle brukes til utenom skoletiden. Indianernes dugnadstradisjon er således ført videre i forbindelse med skolene. Skolebygningene er av så stor viktighet at de lokale prosjektstyrene ønsker seg flere bygninger. Prosjektstyret i kolonien Fortuna søker f.eks. nå om 10 nye skolebygg.

Et annet mål med prosjektet, var å gi støtte til studenter som skulle utdanne seg til lærere for så å komme tilbake og undervise ved skolene i koloniene. Ferdig utdannede lærere som underviser ved skolene, lønnes av undervisningsdepartementet, som er den lokale partneren mht. lærerlønninger. Nå, i siste fase av dette prosjektet, er de fleste studentene i ferd med å avslutte sin utdanning. Prosjektstyrer har gitt uttrykk for at de ønsker seg flere stipender.

Opparbeide erfaring i å lede sitt eget lokalsamfunn i en ny virkelighet.

Gjennom de siste årene har en god del indianere fått hjelp til utdanning. Mange har kommet tilbake til sitt lokalsamfunn og gått inn i lederroller. Spesielt gjelder dette lærere. Fra indianergruppene ble det flere steder nevnt at lokale styrer og ledende organer var preget av at indianerne selv i økende grad tok ansvar.

PYM og lokale samarbeidspartnere

I tillegg til undervisningsdepartementet er det lokale indianermenigheter og indianerkolonier som har vært partnere i prosjektet. I Norad-sammenheng stilles det av og til spørsmål omkring dette med hvorvidt tro og tilhørighet til kirken har betydning i bistandssammenheng. Derfor var det interessant å registrere at representanter i styrer var valgt kun ut fra lokale tradisjoner. Studenter som var blitt tildelt stipend, representerte befolkningen, og tildeelingen hadde ingen sammenheng med om studenten hadde kirketilhørighet eller ikke.

